

MBET DUOP
Exodus 20:1-17
QYQHỌ UKPEP-ŊKPỌ 61
Eke Mkparawa

IKỌ IBUOT: “Koro ofuri ibet oduk ọdọño ke ikọ kiet, kpa ke ikọ emi; Ma mbọhiduñ fo nte amade idem fo” (Nwedi Mbon Galatia 5:14).

Ke Mben Obot Emi Ọkọwọrọde Nsuñ-Ikañ

Ini emi Abasi enyenede nditiñ ikọ nnọ Israel emekem. Ikpọ ebok nsuñ-ikañ ke ewet ọwọrọ ke obot emi enyekde onyūñ enyeñede oto ke uteñe Abasi emi odude do. Emireñ-mireñ asiala ebe ke obubit-enyọñ; ye uyom ukorowo, ọsọñ uyo onyūñ añwāña, okot mme owo esaña ekpere man edikop ikọ Andikoñ Nkan.

Akananam utọ ukwọrọ-ikọ oro iduhe, Abasi ke Idemesie ndisuhọre nditiñ ikọ nnọ otu owo. Mmọ ema ekut mme utom ubọk Esie, edi akanam mmọ ikwe Enye owutde Idemesie ke utọ usuñ oro. Jehovah eketie ke enyọñ obot etiñ ikọ onyūñ okot Moses ye Aaron ete edọk edi. Kpukpru owo ema ekop uyo Abasi, okposuk edi nte mmọ mikekwe baba Mbiet.

Abasi ọkọtọño ikọ Esie ntem, “Ami ndi Jehovah Abasi fo, emi nkosioke fi ke isọñ Egypt, ke ufọk ufin mfep.” Nnyin ikpotim ikere ite ke nditọ Israel ema efiok oro, edi mmọ ema esọp ndifre, emi anam Abasi ekenyene ndika iso nti mmọ ete ke Imọ idi Abasi mmọ. Mmọ ekedi ikọt Esie oto ke ediomimi emi Enye akanamde ye oruk mmọ tọño ke Abraham.

Abasi okotim oyom ikọt Esie ekop uyo Esie sia mmọ ekemade Enye; edi Enye okonyuñ oyom mmọ ekut nte Enye enyenede odudu, man mmọ efehe ndik ndisọñ ibuat ye Enye; oro ekesin akwa uyom ye ikañ ye nsuñ-ikañ edu.

Mme ikọ emi Abasi eketiñde ke utọñ kpukpru owo edi se efiokde nte Mbet Duop, me Ibet (Deuteronomy 4:13). Nte ededi, ediwak nkpọ ema edu ke Ibet akan Mbet Duop, kpa nte nnyin idikpepde ke ukpep-nkpọ emi.

Mme Abasi Efen Iduhe

“Kunyene abasi efen ukọrọ ye ami.” Oro ekedi akpa ibet emi Abasi ọkọnọde, ndien ekedi ata akpan ibet. Nditọ Israel ekeka ndiduñ ke isọñ emi mme andiduñ ekekponode nsio-nsio oruk ndem ye nsu-nsu mme abasi, ndien Abasi ọkọnọ mmọ ntọt ete mmọ ekudede enam mme ido isọñ oro. Enye ama etiñ ọnọ mmọ ete ke Imọ idi Abasi ufup, ke idiomke efen ikọrọ ye Imọ.

Nditọ Israel ema ekut se ikotibede inọ mme nsu-nsu abasi nditọ Egypt, ye nte mikofonke ndikpono mmọ. Ke ini mme ufen ekedude ke isọñ Egypt, mme abasi mmọ ikenyeneke odudu. Nditọ Egypt ekekpono Inyāñ Nile, edi enye ama akabare iyip inyūñ ifonke ndida nnam nkpọ ke ini oro. Ekekere ete ke kiet ke otu mme abasi mmọ ekedi ke ererimbot ke mbiet ena, edi ke ini Abasi ọkọdọñde udọño ọnọ mme unam, idem mme “ndisana” ena oro ema ekpaña. Mmọ ekekpono abasi utin, edi ke ini Abasi akanamde ekim odu ke isọñ Egypt usen ita, abasi mmọ ikekemeke ndinọ mmọ uñwāna ke mme ufọk mmọ. Owo ekpekere ete ke nditọ Israel ekpekenyene ifiok ndikut ndisime emi odude ke utọ edu ukpono oro, edi ke esit mmọ, udọñ ama odu ndiwọñọre mbine nkpọ emi mmọ ekekere ete emem akan eti usuñ edikpono Abasi, oro ekesin Abasi ọnọ mmọ ntọt ete, “Kunyene Abasi efen ukọrọ ye ami.” Okposuk edi ekenamde kpukpru emi, nnyin iyekut ite ke ema ekenọ Ibet, ikebigbike mmọ ebọt eyen-enañ o-gold ndikpono. Ke akpanikọ mmọ ekedi mbon emi enanade esit ekom.

Edifiak Edem Nditọ Israel

Ke ini nditọ Israel ekekopde nte Abasi etiñde ikọ ọnọ mmọ oto ke enyọñ obot, mmọ ema esik efiak edem. Mmọ ema ekop ndik, enyūñ edọhọ Moses ọdọk aka man Abasi etiñ ikọ ọnọ enye ikpọñ, koro mmọ ekenimde ete mmimọ iyekpaña ke Enye ama etiñ ọnọ mmimọ. Edieke mmọ mikpekenyeneke idiok-nkpọ, mmọ ikpenyeneke ndik ibāña Abasi. Idiok owo efefehe ubierikpe Abasi, edi ke ini efende mme idiok-nkpọ esie enye ama Abasi; ndien nkukure ndik emi enye enyenede edi mbak enye okuyat Enye esit.

Ifiok Eti Ye idiok

Mbemiso edinọ Ibet, mme owo ema efiok se idide eti ye se idide idiok. Akpa nsu emi ekesude ke Iñwāñ Eden ama ada ọkpọsọñ afanikọñ ọsọk Adam ye Eve, ntre mmọ ema efiok ete ke ekedi idiok-nkpọ ndisu nsu. Adam ye Eve ema efiok nko ete ke Abasi okoyom akpa itie ke esit mmọ, okonyuñ oyom nkpọ-uyo oto mmọ koro ke ndo-ndo oro mmọ eketutde utọñ ke uyo Esie, mmọ ema efehe ekedibe. Ke ini Cain okowotde eyeneka esie Abel ke eritọño ini, enye ama ọfiok ete ke ediwot-owo edi idiok-nkpọ, koro enye ama efehe man ọbọhọ ufen.

Ibet Nte Ndise

Edi idahaemi, nnyin imekeme ndidọhọ nte ke Abasi ekemiñ ndise ọnọ mbio emi; Enye ekewet mme ido edinam nkpọ Esie ke usuñ nte mmọ ekekemedede ndikut ke enyin. Ndusuk, mme idiok-nkpọ mmọ eyekabare okpon tutu mmọ ikopke abā uyo eke etiñde ke esit; ana nte mmọ enyene Ibet emi ewetde-wet ke itiat-nwedi man eti mmọ abāña uduak Abasi.

Jesus ama ekpep ete ke ima edi edinim Ibet mma. Edieke nnyin imade Abasi nte ekemde, minyūñ inyeneke mme abasi efen ikọrọ ye Enye, ima oro eyekara mme edinam nnyin. Edieke nnyin imade Abasi ke ofuri esit nnyin,

nnyin iyema mbòhidiu nnyin; ndien edieke nnyin imade mbòhidiu nnyin, nnyin idiyipke ñkpò esie, nnyin idisuhu nsu idian enye me ndisu nsu nnò enye, me nnyin ndiyom ñkpò emi enyenede enye. Ndien ke ini ima oro odude ke esit nnyin, nnyin ikemeke ndisua owo ekededi, ke akpanikò, nnyin idinyuñ iwotke enye.

Enyaña Oto Ke Mbuotidem

Edi owo ikekemeke ndinin Ibet ke odudu idemesie ke ini oro, inyuñ ikemeke ke idahaemi. Paul òkòdòhò ete; “Ifiòkde ite inòhò owo utebe-ikpe ke ntak erinam utom ibet, edi ke ntak mbuotidem eke enye enyenede ke Christ Jesus ikpòh-ikpòh” (Ñwed Mbon Galatia 2:16). Ekedi mbuotidem ke Christ, ke idem ini Moses, akanyaña mme owo onyuñ òhò mmò ukeme ndinin Ibet. Ke ini akpa owo akanamde idiòk-ñkpò, ema eñwòhò ndinò Messiah Emi edifakde enye (Genesis 3:15). Abraham ñko ama òbò eñwòhò abaña Andinyaña: “Oto fi kpukpru oruk ererimbot eyekut ufòn” (Genesis 12:3). Ekenyaña nditò Israel ke edise Iyip Jesus emi ediduhòde ke mbuotidem.

Ini Emi “Òfònde Akan”

Ndusuk owo enim ete ke ekenò Ibet esòk nditò Israel ikpòh, edi se Abasi òkòhòde mmò ekedi man ke edikem ini mmò ekpeyak enò “kpukpru oruk ererimbot” (Genesis 12:3). Ke ntre “ke akpa itie, ekeyak ikò Abasi esin mmò ke ubòk” (Ñwed Mbon Rome 3:2). Nnyin ima idòhò ite mbemiso edinò Mbet Duop, ke mmò oro ema efiòk se inende ye se ikwañade, ndien mme ukpep-ñkpò emi edòhòde do ema eka iso ke Christ ama ekedinam Ibet “òyòhò.” Ke Ñwed Mme Hebrew, nnyin imokut nte Paul okotimde ada ini Ibet odomo ye ini mfòn ke Christ ama ekedi. Isòhò ikò ke ñwed oro edi “Òfòn akan.” Nnyin imekeme ndida ini Ibet ndomo ye òfiòhò emi òhòde nnyin uñwana ke okoneyo, edi nte akade iso, òsuhòrede osop ke usiere ke ini utin asiahade. Edieke òfiòhò osuk odude ke ikpa enyòhò ke usenubòk, nnyin imekeme ndikut enye ke iwukde enyin ke enye; edi uñwana òfiòhò oro inyeneke aba ufòn ke ini akwa uñwana utin emi “Òfònde akan” ayamade.

Kpasuk ntre ke ini nnyin itienede Christ inyuñ iyakde Iyip Esie eyet mme idiòk-ñkpò nnyin efep, mfòn eke Enye òhòde nnyin ndida ndu uwem nnò Enye otim okpon tutu nnyin ifinake idem nnyin aba ke erinim Ibet. Ekenò Ibet man etiñ òhò mme anam-idiòk se inende ye se ikwañade; edi anditiene-Christ emi enyenede Christ ke uwem esie, enyene Spirit ke idemesie emi òhòde ukeme ndinam ñkan nte ewetde ke Ibet (1 Ñwed Timothy 1:9).

Mme ewet-ñwed (scribe) ye mme Pharisee ke eyo Jesus eketim esin idem ke enyòhò-enyòhò edinim Ibet, edi Jesus ama òdòhò mmò emi ekeyomde ndidi mme anditiene enye ete, “Edieke edinen ido mbufo mikanke eke mme scribe ye mme Pharisee, mbufo ididukke ke Obio Ubòhò Heaven (Matthew 5:20). Ekedi spirit anditiene-Christ ke esit idem ke Jesus ekeneñere etiñ abaña. Ibet òkòdòhò ete “Kuwot owo,” ke ntre mme Pharisee ema etim ekpeme mbak mmò ekuwot owo; edi Jesus òkòdòhò ete owo ekededi eke asuada eyen-ete esie enyene ubiom-ikpe ke iso Abasi ukem nte enye okpowotde enye. Ibòhòke owo òbò erinyaña enye ikemeke ndikpòh usua; edi Jesus osio spirit usua oro efep, ke ini owo akabarede esit, onyuñ òtò ima Esie do. Ke ukem usuñ oro, Jesus ama ada mme mbet eken owut mmò ete se inukde owo ndinam oro òdiòk ukem nte emi owo ekpebiatde Ibet emi òdòhòde ete “Kusin esit,” “Kusin efibe,” ye mmò efep, (se Matthew Ibuot 5).

Se Abasi Onyimedede

Anditiene-Christ oyom ndifiòk ekikere Abasi, enye onyuñ ekpep ofuri Ñwed Abasi ye ntiñenyin, man odu uwem ndinem Enye esit. Ke ini owo ama òkòbò erinyaña, enye ibòhòke afanikòhò emi ekemedede ndinam enye afiak edem; ndien edieke enye mikpepke Ikò Abasi, enye eyesòp ayak Satan ada enye afiak ekesin ke idiòk-ñkpò. Ana nnyin isuk ika iso ikpep ndifiòk uduak Abasi, man nnyin ikeme ndidi mme anam-utom emi minyeneke ntak ndikop but (2 Ñwed Timothy 2:15). “Kpukpru ñwed, eke edade odudu Spirit Abasi ewet, enyuñ edi se ifònde ndida ñkpèp owo ñkpò, nnyuñ nsua nnò owo, nnyuñ nnam owo esaña nte enende, nnyuñ nteme owo edinen ido; man owo Abasi enyene òyòhò ifiòk, onyuñ ebeñe idem ke kpukpru nde ndinam eti utom ekededi” (2 Ñwed Timothy 3:16, 17).

Mme Uwa Akani Ediomì

Jesus ama òdòhò ete: “Ekuse ete ñkedi ndiwuhòre ibet ye mme prophet: ñkedighe ndiwuhòre, ndi ndiwuk mma” (Matthew 5:17). Kpukpru iyip emi ekeduòkde ke edinam mme uwa, kpukpru mme edinam emi nditò Israel ekenamde ke Itie-ukpono Abasi ndinin ndusuk Ibet, okowut ke usuñ kiet me eken ini emi Jesus edidide ediduhòk Iyip Esie ke abaña erinyaña nnyin. Kpukpru emi ekedi uwut-ñkpò ke abaña mme ñkpò spirit, mbiet mme ñkpò Heaven emi edidide.

Ke ini Jesus akakpade ke Calvary, Enye ama anam kpukpru ibet ediwa uwa òyòhò, ndien ufòn iduhe aba inò mme Jew ndinin mmò. Nnyin ima ikpep ite Jesus ekedi Eròhò-ufak nnyin (Òyòhò ukpep-ñkpò 56), ndien ikodotke aba mme Jew ndiwot eròhò nnyuñ nta ke ini Usòrò Nsaña-mbe ke Enye ama òkòduòk Iyip Esie. Mmò emi enimde Usòrò Nsaña-mbe mfin ebiat ini mmò, koro Abasi inemke esit ke mme edinam mmò, emi ñko minamke ñwed ewuhò Akani Ediomì òyòhò.

Nnyin iyekpep ediwak ke mme ukpep-ñkpò ini iso ibaña ukpono Abasi ke ataya, ye mme uwa, ye mme edinam emi ekenyande ubòk ewut Jesus, kpukpru emi ewòrò esu ke uwem Esie, mkpa ye edidòk ke enyòhò.

MME MBUME

1. Ekeno Ibet ke mmofn? Nso ikedi ntak?
2. Anie okokop nte Abasi etinde ikw?
3. Nso ikedi ntak emi mme owo ekesikde efiak edem?
4. Siak mme Mbet Duop.
5. Didie ke obufa emana okpon akan akani?
6. Didie ke enyana nnyin?